

Płaszczyzna I. Dialog jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych

WSTĘP	1
Ramy prawne dialogu	1
Cele dialogu	2
Zakres podmiotowy i przedmiotowy dialogu	3
Zasady dialogu	4
Jak pracować z Modelem współpracy w Płaszczyźnie I	6
GLÓWNE OBSZARY I NARZĘDZIA DIALOGU ORAZ STANDARDY MINIMUM	6
Obszary dialogu	6
Narzędzia dialogu	10
Standardy minimum modelowej współpracy w Płaszczyźnie I	16
Materiały dodatkowe	20
Autorzy	20

WSTĘP

Ramy prawne dialogu

Płaszczyzna I Modelu współpracy obejmuje relacje między jednostkami samorządu terytorialnego (JST) a organizacjami pozarządowymi (NGO), które nie polegają bezpośrednio na zlecaniu i realizacji zadań publicznych (opisanych w Płaszczyźnie II).

Płaszczyzna I to **dialog pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi** rozumiany przede wszystkim jako wzajemna wymiana informacji, wiedzy, opinii, a także wspólne podejmowanie decyzji istotnych dla mieszkańek i mieszkańców.

Podstawą prawną dialogu jest art. 5 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (udppiw). Z ustępu 1 tego artykułu wynika generalny obowiązek współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi przy realizacji zadań należących do sfery pożytku publicznego. W ustępie 2 wymienione są przykładowe formy

współpracy, wśród których są m.in. mechanizmy dialogu pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi:

- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności,
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- konsultowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sfery pożytku publicznego z radami działalności pożytku publicznego, w przypadku ich utworzenia przez właściwe jednostki samorządu terytorialnego,
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej.

Są to jedynie **przykładowe** formy współpracy, a ich katalog nie jest prawnie ograniczony. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie określa również szczególne formy współdziałania, które są wykorzystywane m.in. w ramach dialogu administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Są to: programy współpracy oraz rady działalności pożytku publicznego. Z innych ustaw, np. ustaw samorządowych, wynika także możliwość zapraszania przedstawicieli organizacji pozarządowych do różnych ciał konsultacyjno-doradczych tworzonych przez samorządy terytorialne.

Dialog pomiędzy JST i NGO, w przeciwieństwie do zlecania zadań publicznych, jest dość ogólnie regulowany przez powszechnie obowiązujące prawo, co pozostawia dużą swobodę w jego kształtowaniu. Powoduje to, że formy i narzędzia są w praktyce bardzo zróżnicowane. Zależą od celów, którym służą, potrzeb i możliwości obu stron dialogu, a także od dobrej woli oraz inwencji władz samorządowych i organizacji pozarządowych.

Cele dialogu

Najważniejsze **cele dialogu** to:

- poznanie przez stronę samorządową potrzeb i potencjału organizacji pozarządowych oraz potrzeb mieszkańców reprezentowanych przez organizacje,

- poszerzanie przez stronę pozarządową wiedzy na temat potrzeb i możliwości działania samorządu terytorialnego,
- lepsze rozpoznanie przez stronę samorządową problemów społecznych i ich uwarunkowań oraz rozwiązań proponowanych przez organizacje pozarządowe,
- lepsze rozumienie przez samorządy terytorialne czym jest społeczeństwo obywatelskie i jaką rolę pełnią w nim organizacje pozarządowe,
- wpływanie organizacji pozarządowych na decyzje podejmowane przez władze samorządowe, ich realizację i ocenę, w celu zwiększenia ich jakości i użyteczności z punktu widzenia mieszkańców.

Dzięki osiąganiu opisanych wyżej celów działania JST i NGO są **skuteczniejsze, efektywniejsze i lepiej zaspokajają potrzeby mieszkańców**. Dialog służy także tworzeniu oraz doskonaleniu współpracy JST z organizacjami pozarządowymi jako realizatorami zadań samorządu. Każda organizacja pozarządowa reprezentuje interesy obywateli i obywateli, na rzecz których działa, stąd dialog JST i NGO jest jedną z form tak zwanego **dialogu obywatelskiego**, czyli dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.

Zakres podmiotowy i przedmiotowy dialogu

Po stronie samorządowej w dialogu uczestniczą przede wszystkim:

- władze stanowiące: rady gmin, rady powiatów oraz sejmiki wojewódzkie,
- władze wykonawcze: wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast, zarządy powiatów i zarządy województw,
- kierownicy i pracownicy urzędów oraz jednostek samorządowych (urzędów gmin, starostw powiatowych, urzędów marszałkowskich, ośrodków pomocy społecznej, powiatowych urzędów pracy, regionalnych ośrodków polityki społecznej, itp.).

Organizacje pozarządowe w praktyce prowadzą dialog z tymi trzema rodzajami partnerów po stronie samorządowej, chociaż oczywiście podstawą są relacje z władzami samorządowymi, ponieważ to one podejmują decyzje kluczowe dla mieszkańców i organizacji pozarządowych. Warto także pamiętać, że w ostatniej z wymienionych grup partnerów są jednostki niemające osobowości prawnej, bezpośrednio podległe władzom wykonawczym, np. szkoły czy

jednostki pomocy społecznej oraz te, które mają osobowość prawną, np. biblioteki czy domy kultury, mogące w dużej mierze same kształtować relacje z NGO. Strona pozarządowa, zgodnie z udppiw, to przede wszystkim organizacje pozarządowe, najczęściej stowarzyszenia i fundacje, oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ust. 3 tej ustawy, a także reprezentacje organizacji, czyli różnego rodzaju rady, związki stowarzyszeń i federacje.

Zakres spraw i tematów, których dotyczy dialog JST i NGO, jest praktycznie nieograniczony.

Dotyczy **wszystkich działań istotnych z punktu widzenia władz samorządowych**

oraz organizacji pozarządowych. Są to oczywiście działania leżące w zakresie kompetencji JST i dotyczące zaspokajania potrzeb mieszkańców. Najczęściej dialog dotyczy działań należących do sfery szeroko rozumianej **polityki społecznej**, a więc przede wszystkim: pomocy społecznej, ochrony zdrowia, kultury i sztuki, sportu i rekreacji, szeroko rozumianej edukacji, wsparcia grup mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, mieszkalnictwa czy ekologii. Na tych polach bowiem dość licznie działają organizacje pozarządowe. Ale w miarę możliwości zakres dialogu powinien wykraczać poza politykę społeczną. Po pierwsze dlatego, że organizacje pozarządowe są głosem mieszkanki i mieszkańców, który powinien być brany pod uwagę we wszystkich istotnych dla społeczności sprawach. Po drugie, organizacje pozarządowe działają w wielu innych sferach niż polityka społeczna, takich jak np. rozwój gospodarczy, rewitalizacja czy bezpieczeństwo publiczne i ochrona ludności.

Niezależnie od wspólnie określonego zakresu dialogu, podstawową kwestią, którą muszą ustalić obie strony, jest określenie **zasad, form i mechanizmów prowadzenia dialogu**. Najczęściej są one opisane w rocznych programach współpracy lub innych uchwałach władz samorządowych, np. dotyczących zasad prowadzenia konsultacji społecznych. Ustalenie tych zasad i reguł to podstawa, niezbędna do tego, aby budować wzajemne relacje służące obu stronom. Brak takich wspólnie wypracowanych zasad prowadzenia dialogu jest bardzo często przyczyną jego braku lub słabości, niemożności porozumienia się, a nawet konfliktów.

Zasady dialogu

Dialog jako płaszczyzna współpracy jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych opiera się na **generalnych zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** (art. 5 ust. 3), czyli pomocniczości, suwerenności

stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności, opisanych we wprowadzeniu do Modelu. Mają one istotne znaczenie w dialogu pomiędzy JST i NGO, a ich stosowanie jest podstawą budowania wzajemnych relacji pomiędzy partnerami.

Nieprzestrzeganie tych zasad, np. niezachowanie pełnej jawności działania może skutkować brakiem wzajemnego **zaufania**, co uniemożliwia współpracę.

Podstawą relacji JST i NGO powinna być również generalna, konstytucyjna **zasada legalizmu**. Oznacza ona podejmowanie decyzji przez władze samorządowe zgodnie z przysługującymi kompetencjami i obowiązującym porządkiem prawnym oraz przestrzeganie tego porządku przez organizacje pozarządowe.

Dialog JST i NGO powinien też, nie tylko w zakresie konsultacji społecznych, ale także w innych obszarach wzajemnych relacji, opierać się na siedmiu **zasadach konsultacji społecznych**. Zostały one kilkanaście lat temu wypracowane wspólnie przez rząd i organizacje pozarządowe, a ich stosowanie jest zalecane jednostkom administracji publicznej. Przekładając te zasady na dialog JST i NGO, można je opisać następująco:

- **dobra wiara**, czyli wzajemna otwartość, zrozumienie i chęć porozumienia,
- **powszechność**, czyli stworzenie każdej zainteresowanej organizacji możliwości wyrażenia swojego poglądu czy opinii,
- **przejrzystość**, czyli jawne, klarowne i publicznie dostępne reguły dialogu,
- **responsywność**, czyli informacja zwrotna ze strony samorządowej dotycząca propozycji, opinii, postulatów zgłaszanych przez organizacje,
- **koordynacja**, czyli wskazanie po stronie samorządowej gospodarza dialogu, odpowiadającego za jego organizację i przestrzeganie przyjętych reguł,
- **przewidywalność**, czyli prowadzenie dialogu na takim etapie, aby zapewnić organizacjom możliwość realnego wpływania na decyzje podejmowane przez JST, w sposób zaplanowany i zgodny z przyjętymi regułami,
- **poszanowanie interesu ogólnego**, czyli współpraca obu stron i podejmowanie decyzji służących dobru wspólnemu mieszkańców.

Jak pracować z Modelem współpracy w Płasczyźnie I

Płasczyzna I obejmuje pięć kluczowych **obszarów** dialogu, wyróżnionych ze względu na istotne funkcje, które pełnią. W praktyce te obszary wzajemnie się przenikają, ale warto mieć świadomość, jakie jest ich znaczenie we wzajemnych relacjach JST i NGO. W tych pięciu obszarach stosowane są różne narzędzia współpracy, które pogrupowano w osiem kategorii. **Narzędzia** w każdej z tych kategorii zostały opisane według podobnego schematu, na który składają się: opis narzędzi, wskazówki, korzyści i wyzwania związane z ich stosowaniem oraz przykłady wykorzystania przez różne jednostki samorządu terytorialnego.

Podobny schemat opisu obszarów i narzędzi zastosowany został w pozostałych dwóch płasczyznach Modelu. **Ale w przeciwieństwie do nich, narzędzia w Płasczyźnie I nie zostały przypisane do konkretnych obszarów, ponieważ większość z nich można stosować w różnych obszarach składających się na Płasczyznę I. Z tego też powodu standardy minimum, czyli minimalne wymagania dotyczące współpracy JST i NGO w Płasczyźnie I, zostały określone dla poszczególnych narzędzi, a nie dla obszarów, jak w pozostałych płasczyznach.**

GLÓWNE OBSZARY I NARZĘDZIA DIALOGU ORAZ STANDARDY MINIMUM

Obszary dialogu

Biorąc pod uwagę opisane wyżej cele dialogu JST i NGO w Płasczyźnie I, można wyróżnić pięć kluczowych obszarów:

1. **Diagnozowanie potrzeb i potencjału organizacji pozarządowych.**
2. **Wzajemna wymiana informacji, wiedzy i doświadczeń.**
3. **Reprezentowanie interesów organizacji pozarządowych oraz mieszkank i mieszkańców.**
4. **Konsultowanie decyzji podejmowanych przez władze samorządowe.**

5. Współdział organizacji pozarządowych w podejmowaniu i realizacji decyzji przyjmowanych przez stronę samorządową oraz ocenie ich skutków.

Obszar dialogu	Główna funkcja
Diagnozowanie potrzeb i potencjału NGO	Pozyskiwanie przez JST wiedzy o potrzebach organizacji, a pośrednio również mieszkańców, z którymi na co dzień pracują, oraz o potencjale NGO służącym zaspokajaniu potrzeb mieszkańców. Ta wiedza pozwala JST dostosować współpracę do realnych oczekiwań i możliwości organizacji pozarządowych oraz uwzględnić ich rzeczywisty potencjał w realizacji zadań samorządowych. Dzięki temu JST może tworzyć programy współpracy, a także inne programy czy strategie, które są dostosowane do potrzeb i możliwości organizacji.
Wzajemna wymiana informacji, wiedzy i doświadczeń	Dostarczanie obu stronom informacji, wiedzy i doświadczeń niezbędnych do współpracy. Sprawną, dwustronną komunikacją stanowi podstawę budowania relacji w pozostałych obszarach dialogu, a jej brak jest częstym powodem problemów we współpracy JST i NGO. Inicjatorem i gospodarzem mechanizmów wymiany informacji jest przede wszystkim strona samorządowa.

Konsultacje JST z NGO	Organizacje mogą wyrazić opinie na temat projektów decyzji JST, a samorząd może wykorzystać opinie organizacji do doskonalenia podejmowanych decyzji i zwiększania ich użyteczności z punktu widzenia NGO i mieszkańców. Dodatkową korzyścią jest również to, że wszyscy mieszkańcy mogą poznać opinie organizacji przedstawione w ramach konsultacji.
Reprezentowanie interesów organizacji pozarządowych oraz mieszkank i mieszkańców	Przedstawianie władzom samorządowym propozycji będących odzwierciedleniem interesów organizacji, a - za ich pośrednictwem - interesów mieszkańców, którzy są ich członkami lub na rzecz których organizacje działają. Pozwala to samorządowi poznać różne, niekiedy sprzeczne, interesy i podejmować decyzje służące ich równoważeniu. Brak możliwości artykułowania interesów przez organizacje pozarządowe, a za ich pośrednictwem przez mieszkańców, może w dłuższej perspektywie prowadzić do konfliktów społecznych.

Współudział organizacji pozarządowych w podejmowaniu i realizacji decyzji przyjmowanych przez stronę samorządową oraz ocenie ich skutków	Wspólne wypracowywanie, realizowanie i ocenianie skutków decyzji oraz działań podejmowanych przez władze samorządowe. Daje to możliwość optymalnego wykorzystania wiedzy i doświadczeń organizacji pozarządowych nie tylko w tworzeniu, realizacji i ocenie programów współpracy, ale także innych programów i strategii samorządowych. Dotyczy to np. strategii rozwoju, strategii rozwiązywania problemów społecznych, gminnych strategii rewitalizacji, programów społecznych, programów dla młodzieży czy seniorów, budżetu gminy, powiatu i województwa, a także programów unijnych realizowanych przez samorządy wojewódzkie oraz przez gminy i powiaty w ramach Zintegrowanych Inwestycji Regionalnych czy Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. Ten obszar dialogu jest najpełniejszą formą realizacji zasady partnerstwa pomiędzy JST i NGO. Wspólne wypracowywanie decyzji umożliwia także wyjście poza standardowe schematy działania JST i uwzględnienie innowacyjnych propozycji NGO. Zwiększa to również możliwości wykorzystania przez samorząd szans rozwojowych w realizacji wspólnych działań, np. poprzez wykorzystanie funduszy zewnętrznych, w tym takich, które są dostępne tylko dla NGO.
---	--

W praktyce obszary dialogu wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Reprezentacja interesów może być realizowana np. poprzez petycje do władz samorządowych, ale służą jej także wzajemne kontakty, udział NGO w konsultacjach czy też wspólne wypracowywanie rocznego programu współpracy. Podstawą współpracy w każdym z obszarów jest wzajemna wymiana informacji, wiedzy i doświadczeń.

Narzędzia dialogu

W każdym z wymienionych wcześniej obszarów stosowane są różne narzędzia dialogu. Z uwagi na ich znaczenie oraz pełnione funkcje, można je podzielić na osiem rodzajów. Kliknięcie w nazwę wybranej kategorii przenosi do jej szczegółowego opisu.

1. **Narzędzia służące diagnozowaniu potrzeb i potencjału organizacji pozarządowych.**
2. **Narzędzia służące wymianie informacji, wiedzy i doświadczeń.**

3. **Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi.**
4. **Rada działalności pożytku publicznego** (podstawowe narzędzie dialogu pomiędzy JST i NGO).
5. **Konsultacje JST z organizacjami pozarządowymi.**
6. **Ciała konsultacyjno-doradcze** (inne niż rady działalności pożytku publicznego), w których biorą udział przedstawiciele NGO.
7. **Narzędzia służące wypracowywaniu, monitorowaniu i ocenie decyzji podejmowanych przez władze samorządowe.**
8. **Narzędzia służące rzecznictwu** (dialog pomiędzy organizacjami, rady organizacji pozarządowych, wypracowywanie wspólnych stanowisk).

Podobnie jak obszary dialogu wzajemnie się przenikają, tak poszczególne rodzaje narzędzi mają różne zastosowania. To samo narzędzie, np. roczny program współpracy, służy realizacji różnych celów dialogu i można je wykorzystać w różnych obszarach Plaszczyzny I. Warto o tym pamiętać, ponieważ pozwala to optymalnie wykorzystać stosowane w praktyce mechanizmy dialogu. Tę **wielofunkcyjność** poszczególnych narzędzi pokazuje poniższa tabela.

Użyteczność narzędzi i mechanizmów dialogu w poszczególnych obszarach

+++ wysoka ++ średnia + umiarkowana

Główne kategorie narzędzi dialogu	Główne obszary dialogu				
	Diagnozowanie potrzeb i potencjału organizacji	Reprezentowanie interesów organizacji oraz mieszkank i mieszkańców	Wzajemna wymiana informacji, wiedzy i doświadczeń	Konsultowanie decyzji podejmowanych przez JST	Współudział organizacji w podejmowaniu i realizacji decyzji przyjmowanych przez JST

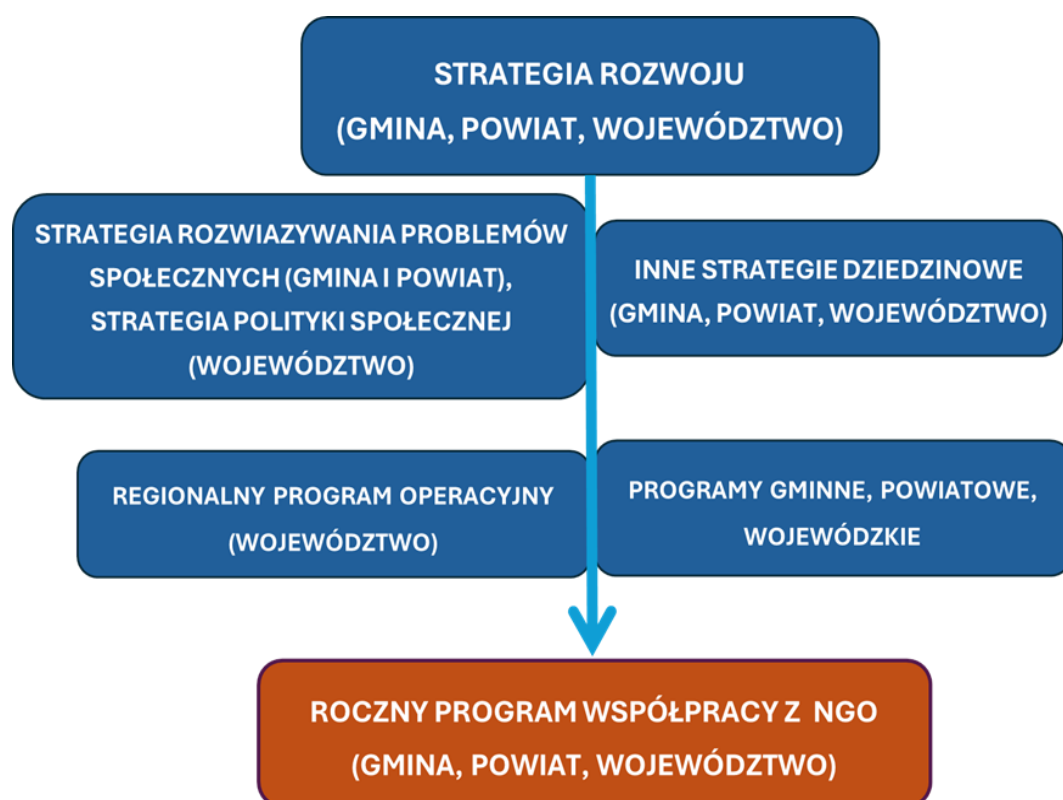
Narzędzia służące diagnozowaniu potrzeb i potencjału NGO	+++	+			
Narzędzia służące wymianie informacji, wiedzy i doświadczeń	++	+	+++		
Roczny program współpracy z NGO	++	+	+++	+++	+
Rada działalności pożytku publicznego	+	+++	++	+++	+
Konsultacje JST z NGO	+	+++	+	+++	+
Ciała konsultacyjno-doradcze	+	+++	++	+++	+
Narzędzia służące wspólnemu wypracowywaniu, monitorowaniu i ocenie decyzji podejmowanych przez JST		+	++		+++
Narzędzia służące rzecznictwu	++	+++	+		++

Sposoby stosowania opisanych narzędzi mogą być różne, zależnie od woli i inwencji obu stron dialogu. Muszą być także dostosowane do potrzeb i możliwości JST i NGO. W dużym mieście czy w województwie potrzeby i możliwości NGO łatwiej jest diagnozować np. poprzez cykliczne ankiety, w małej gminie czy w powiecie wystarczy to robić po prostu spotykając się z organizacjami. JST i NGO mają dużą swobodę w kształtowaniu wzajemnych

relacji. **Niezależnie od tego, jak w praktyce stosowane są narzędzia, istotne jest, aby spełniały dobrze opisane wcześniej funkcje i przyczyniały się do realizacji celów dialogu.**

Dialog samorządu i organizacji pozarządowych będzie skuteczny, efektywny oraz użyteczny dla obu stron, jeżeli JST zastosuje zróżnicowane narzędzia współpracy w sposób **przemyślany, spójny i harmonijny**. Różne rodzaje narzędzi pełnią niekiedy podobne funkcje, jak pokazuje powyższa tabela. Przenikają się one wzajemnie i uzupełniają, dlatego nie mogą być stosowane wybiórczo, niezależnie od wykorzystania innych rodzajów narzędzi. Przykładem mogą być różne ciała konsultacyjno-doradcze tworzone przez JST, na czele z radą działalności pożytku publicznego. Powinny one nie tylko widzieć się wzajemnie, ale przede wszystkim komunikować, wymieniać wiedzę i opiniami. Zwiększa to szanse na racjonalne, spójne i przemyślane opinie oraz wypracowane stanowiska.

Dialog wymaga także dobrej **koordynacji współpracy w wymiarze różnych samorządowych polityk publicznych**. Operacyjnie za współpracę z organizacjami odpowiadają pojedyncze osoby lub całe komórki w urzędach, wyznaczone przez władze wykonawcze. Ale dialog dotyczy różnych obszarów działań samorządu (pomocy i integracji społecznej, odporności społecznej, ekologii, kultury czy edukacji), które powinny być przedmiotem współpracy z organizacjami pozarządowymi. Podstawą takiego całościowego spojrzenia na działania JST i punktem wyjścia do współpracy w ich tworzeniu, realizacji oraz ocenie powinny być **strategie rozwoju** gminy, powiatu i województwa. Współpraca JST-NGO powinna uwzględniać również inne strategie przyjmowane przez samorządy, w szczególności w sferze polityki społecznej, oraz wynikające z nich programy. W przypadku samorządu województwa wśród tych programów powinny znaleźć się również regionalne programy operacyjne współfinansowane z funduszy unijnych.

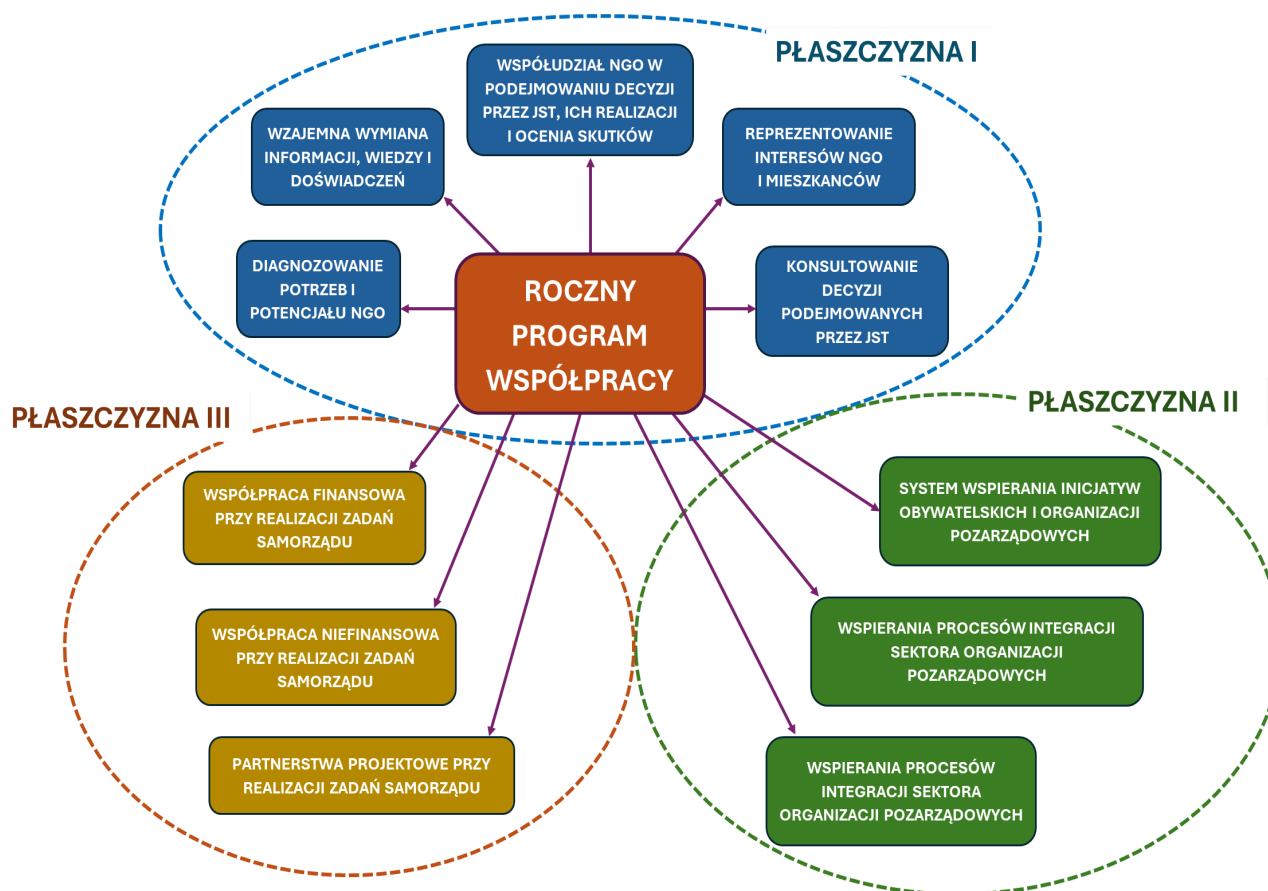
Takie podejście po pierwsze zwiększa **spójność celów i działań** między strategiami a programami, w tym rocznym programem współpracy, po drugie pozwala **optymalnie wykorzystać możliwości** przewidziane w strategiach i programach gminy, powiatu i województwa we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Na co dzień kluczową rolę w dialogu odgrywa osoba będąca **łącznikiem** pomiędzy JST i NGO. Może to być urzędnik, który odpowiada za kontakty z organizacjami, utrzymywanie wzajemnych relacji i wymianę informacji, często nazywany **pełnomocnikiem ds. NGO** lub **koordynatorem współpracy**. Kontakty z organizacjami to jego podstawowe zadanie, ale w praktyce często ta osoba ma także inne zadania istotne z punktu widzenia dialogu. Organizuje np. spotkania, przeprowadza ankiety, prowadzi konsultacje z organizacjami czy też koordynuje prace nad przygotowaniem programu współpracy. Dlatego, gdy tych zadań jest więcej, nieskuteczne jest dokładanie ich do innych zadań, które na co dzień realizuje urzędnik. Wtedy znacznie bardziej użyteczne i efektywne jest wydzielenie osobnego stanowiska koordynatora współpracy czy też pełnomocnika do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi. Zwiększa to szanse na sprawny dialog, użyteczny dla obu stron.

W praktyce najważniejszym dokumentem, będącym podstawą współpracy JST i NGO jest roczny program współpracy. Kompleksowy program współpracy, obok celów i zasad, powinien:

- uwzględniać również wykorzystanie podstawowych narzędzi dialogu JST i NGO opisanych w Płaszczyźnie I, np. diagnozowanie potrzeb oraz potencjału organizacji pozarządowych czy formy i kanały komunikacji JST i NGO,
- obejmować działania służące wzmocnieniu infrastruktury współpracy i potencjału NGO, o których mowa w Płaszczyźnie III,
- wskazywać zadania, które mają zostać zlecone organizacjom pozarządowym oraz różne formy współpracy finansowej i niefinansowej przy ich realizacji (Płaszczyzna II).

Uwzględnienie różnych narzędzi współpracy JST i NGO w rocznym programie współpracy pozwala je optymalnie zaplanować oraz zagwarantować środków na ich realizację w budżecie JST.

Standardy minimum modelowej współpracy w Płaszczyźnie I

Standardy minimum to podstawowe warunki, które powinny być spełnione, aby prowadzić dialog pomiędzy JST i NGO. Mają one charakter uniwersalny i dotyczą każdej gminy, każdego powiatu i województwa. Osiągnięcie standardów minimum nie jest gwarancją skutecznego dialogu, ale bez nich szanse na taki dialog są niewielkie. Sposoby realizacji standardów minimum mogą być różne. Zależy to od wielu czynników: od wielkości społeczności, liczby działających w niej organizacji pozarządowych, a przede wszystkim od oczekiwań i możliwości obu stron. Dużo zależy w tym zakresie od chęci oraz pomysłowości JST i NGO, ponieważ prawo pozostawia w tym zakresie stosunkowo dużo swobody. W opisach poszczególnych rodzajów narzędzi przedstawiono niektóre z tych sposobów, a także wskazano standardy rekomendowane, do których powinny dążyć obie strony dialogu (oczywiście po spełnieniu standardów minimalnych). Aby ułatwić spełnienie standardów minimalnych oraz rekomendowanych, w opisach zawarte są dobre przykłady wykorzystania poszczególnych

narzędzi w praktyce. Stosowanie standardów minimum powinno uwzględniać wskazówki znajdujące się w opisach poszczególnych rodzajów narzędzi.

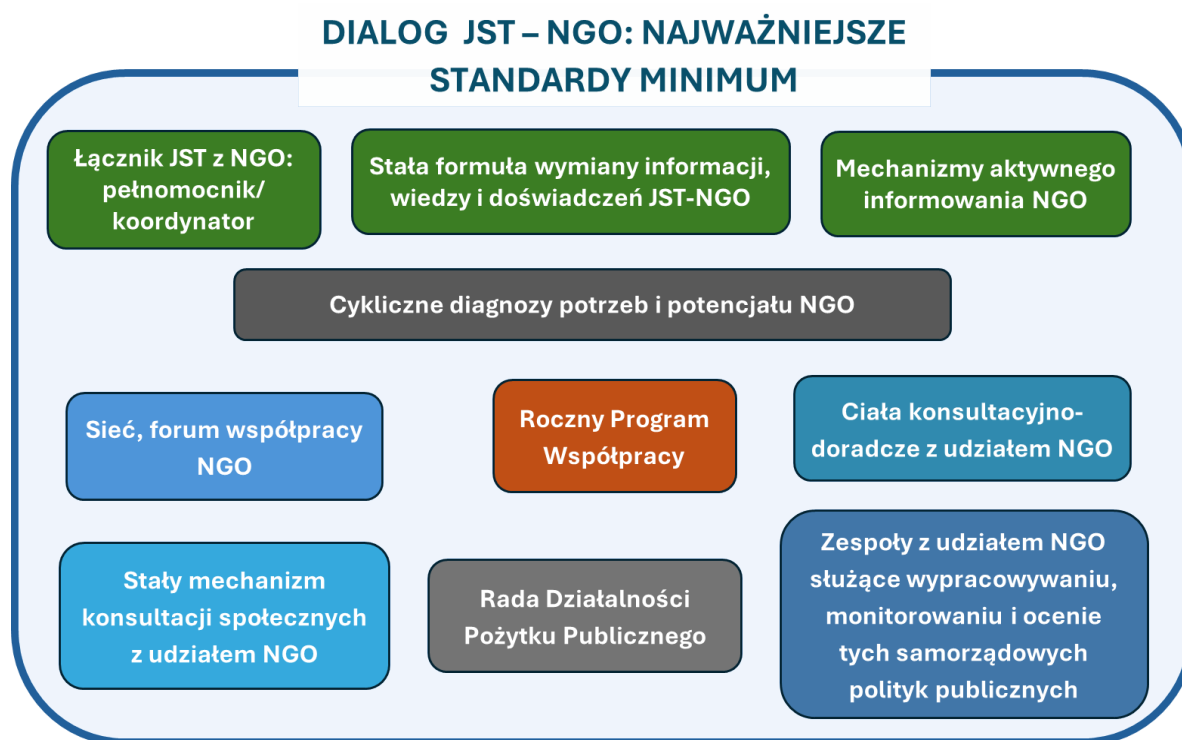
Standardy minimum dla Płaszczyzny I zostały ujęte w poniższej tabeli w powiązaniu z poszczególnymi grupami narzędzi. W opisach narzędzi znajdują się wskazówki dotyczące stosowania tych standardów.

Osiągnięcie standardów minimum wymaga zaangażowania obu stron, ale większa odpowiedzialność leży po stronie JST, która dysponuje prawnymi, organizacyjnymi i finansowymi instrumentami umożliwiającymi wdrażanie standardów.

Rodzaj narzędzia	Standard minimum
Narzędzia służące diagnozowaniu potrzeb i potencjału NGO	• Diagnozowanie potrzeb i potencjału organizacji pozarządowych prowadzone jest w sposób cykliczny (np. co roku albo co dwa lata) i wykorzystywanie przez JST wyników diagnozy w budowaniu współpracy z NGO. JST może wykorzystać różne formy diagnozowania uwzględnione w opisie narzędzi (np. spotkania z NGO), dostosowane do potrzeb i możliwości obu partnerów, ale powinna stosować znajdujące się w opisie narzędzi wskazówki i wykorzystać przykłady.
Narzędzia służące wymianie informacji, wiedzy i doświadczeń	• Powołanie przez samorząd łącznika pomiędzy JST i NGO (np. koordynatora współpracy, pełnomocnika ds. kontaktów z NGO). • Stosowanie mechanizmów aktywnego, z odpowiednim wyprzedzeniem, otwartego informowania NGO przez JST uwzględnionych w opisie narzędzi, z wykorzystaniem umieszczonych tam przykładów. • Wdrożenie formuły stałej wymiany informacji, wiedzy oraz doświadczeń pomiędzy JST i NGO z wykorzystaniem wskazówek i przykładów znajdujących się w opisie narzędzi.
Roczny program współpracy z NGO	• Przygotowanie i uchwalenie rocznego programu współpracy (RPW) zgodnie z wymaganiami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a także zgodnie ze wskazówkami znajdującymi się w opisie narzędzia i z wykorzystaniem przykładów zastosowania RPW.

Rodzaj narzędzia	Standard minimum
	• Skonsultowanie projektu RPW z organizacjami pozarządowymi oraz radą działalności pożytku publicznego, jeżeli jest powołana, a jeżeli jej nie ma to z NGO, zgodnie ze wskazówkami znajdującymi się w opisie narzędzia. • Przygotowanie i opublikowanie sprawozdania z realizacji RPW oraz przedstawienie go organowi stanowiącemu JST i radzie działalności pożytku publicznego - jeżeli jest, a jeżeli jej nie ma, to przedstawienie sprawozdania NGO (np. na spotkaniu).
Rada działalności pożytku publicznego	• Powołanie rady działalności pożytku publicznego (RDPP) na wniosek organizacji pozarządowych, po uprzednim ustaleniu ze środowiskiem organizacji szczegółów dotyczących powołania i funkcjonowania Rady. • Wspólne określenie regulaminu i sposobu działania RDPP zgodnie ze wskazówkami i przykładami zawartymi w opisie narzędzia. • Konsultowanie z RDPP projektów decyzji istotnych dla działalności organizacji pozarządowych z zachowaniem zasad i wskazówek znajdujących się w opisie narzędzia.
Konsultacje JST z NGO	• Prowadzenie konsultacji z NGO w kwestiach istotnych dla ich działalności w oparciu o zasady i mechanizmy określone w uchwale organu stanowiącego, zgodnie ze wskazówkami zawartymi w opisie narzędzi i z wykorzystaniem znajdujących się tam przykładów. • Przygotowanie i upublicznienie raportów z konsultacji, zawierających zgłoszone uwagi oraz odniesienie się do nich przez JST.
Ciała konsultacyjno-doradcze	• Tworzenie ciał konsultacyjno-doradczych z udziałem NGO działających w obszarach należących do kompetencji tych ciał, o ile wynika to z obowiązującego prawa lub z decyzji JST, z uwzględnieniem wskazówek znajdujących się w opisie narzędzi i wykorzystaniem znajdujących się tam przykładów. • Tworzenie kanałów komunikacji i wymiany informacji pomiędzy tymi ciałami.

Rodzaj narzędzia	Standard minimum
	Wykorzystywanie przez JST opinii przedstawianych przez ciała konsultacyjno-doradcze przy podejmowaniu decyzji i ich realizacji.
Narzędzia służące wypracowywaniu, monitorowaniu i ocenie decyzji podejmowanych przez JST	- Tworzenie zespołów z udziałem NGO służących wypracowywaniu, monitorowaniu i ocenie samorządowych polityk publicznych na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego, gdzie działają organizacje pozarządowe, z mocy obowiązującego prawa lub na podstawie decyzji JST. - Określanie zasad działania takich zespołów, ich kompetencji i składu, w oparciu o wskazówki zawarte w opisie narzędzi i z wykorzystaniem znajdujących się tam przykładów. - Wykorzystywanie przez JST efektów prac takich zespołów w podejmowaniu i realizacji decyzji oraz monitorowaniu i ocenie ich skutków.
Narzędzia służące rzecznictwu	- Wspieranie przez JST tworzenia sieci współpracy NGO działających na jej terenie z uwzględnieniem wskazówek znajdujących się w opisie narzędzia. - Utrzymywanie przez JST bieżących kontaktów z sieciami NGO i zapoznawanie się ze stanowiskami, petycjami oraz wnioskami wspólnie wypracowanymi przez te sieci.

Materialy dodatkowe

[Po co nam Rada Działalności Pożytku Publicznego \(RDPP\) w samorządzie lokalnym i regionalnym](#)

[RPW, czyli roczny program współpracy](#)

[Współpraca samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych przy diagnozowaniu lokalnych problemów i wyzwań](#)

(aby przejść do tekstu kliknij na odpowiedni materiał)

Autorki i autorzy:

- Piotr Drygała, Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej, Związek Miast Polskich: Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi; Rada działalności pożytku publicznego (podstawowe narzędzie dialogu pomiędzy JST i NGO) oraz teksty w

materiałach dodatkowych (Po co nam Rada Działalności Pożytku Publicznego w samorządzie lokalnym i regionalnym; RPW, czyli roczny program współpracy).

- Piotr Frączak, OFOP: Ciała konsultacyjno-doradcze (inne niż rady działalności pożytku publicznego), w których biorą udział przedstawiciele NGO.
- Ewa Gałka, Sieć SPLOT: Narzędzia służące wymianie informacji, wiedzy, doświadczeń.
- Adela Gąsiorowska, NIW-CRSO: Narzędzia służące wypracowywaniu, monitorowaniu i ocenie decyzji podejmowanych przez władze samorządowe; Narzędzia służące rzecznictwu (dialog pomiędzy organizacjami, rady organizacji pozarządowych, wypracowywanie wspólnych stanowisk).
- Tomasz Schimanek, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce: Wstęp; Główne obszary i narzędzia dialogu; standardy minimum oraz opracowanie całości.
- Mateusz Wojcieszak, Fundacja Pole Dialogu, OFOP: Narzędzia służące diagnozowaniu potrzeb i potencjału organizacji pozarządowych; Konsultacje JST z organizacjami pozarządowymi.